

Sygn. akt I C 1365 / 11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Małgorzata Wąchała**

po rozpoznaniu w dniu 11.12.2015 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **L. S. (1), A. S. (1) i małoletniego D. S.**

przeciwko **K. T.**

o odszkodowanie, zadośćuczynienie, rentę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz małoletniego powoda D. S. **130 000 zł** (sto trzydzieści tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06.05.2011 r. do dnia zapłaty, płatne do rąk przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda A. S. (2);

II. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz małoletniego powoda D. S. rentę w kwocie **1 000 zł** (tysiąc złotych) miesięcznie, płatną do rąk przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda A. S. (2) z góry do 10 dnia każdego kolejnego miesiąca, poczynając od maja 2011 r., wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności;

III. oddala dalej idące powództwo wniesione przez D. S.;

IV. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz powódki A. S. (1) **80 000 zł** (siedemdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06.05.2011 r. do dnia zapłaty;

V. oddala dalej idące powództwo wniesione przez A. S. (1);

VI. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz powoda L. S. (1) **80 000 zł** (siedemdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06.05.2011 r. do dnia zapłaty;

VII. oddala dalej idące powództwo wniesione przez L. S. (1);

VIII. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz powoda D. S. **2 629, 08 zł** kosztów procesu;

IX. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz powódki A. S. (1) **792, 65 zł** kosztów procesu;

X. zasądza od pozwanego K. T. na rzecz powoda L. S. (1) **677, 38 zł** kosztów procesu;

XI. nakazuje pozwanemu K. T. uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu **15 235, 48 zł** nieopłaconych kosztów sądowych;

XII. obciąża Skarb Państwa nieopłaconymi kosztami sądowymi dotyczącymi powoda D. S. liczonymi od oddalonej części jego powództwa;

XIII. nakazuje powódce A. S. (1) uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu **3 066, 77 zł** nieopłaconych kosztów sądowych, a w razie nieuiszczenia tej kwoty w terminie zarządza jej ściąganie z roszczenia zasądzonego na rzecz powódki w punkcie IV wyroku;

XIV. nakazuje powodowi L. S. (1) uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu – **2 995, 75 zł** nieopłaconych kosztów sądowych, a w razie nieuiszczenia tej kwoty w terminie zarządza jej ściąganie z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda w punkcie VI wyroku.

UZASADNIENIE

Powodowie małoletni D. S., A. S. (1) i L. S. (1) wystąpili przeciwko pozwanemu K. T. z pozwem, wniesionym pierwotnie jako pozew adhezyjny w postępowaniu karnym III K 84/11, w którym wnieśli o:

I. zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniego powoda D. S.:

a. 120 000 zł tytułem stosownego odszkodowania ze względu na fakt znacznego pogorszenia się jego sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty,

b. 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty,

c. renty w kwocie 1 500 zł miesięcznie płatnych z góry do 10 dnia każdego miesiąca do rąk przedstawicielki ustawowej A. S. (2), wraz z ustawowymi odsetkami

z tytułu zwłoki w zapłacie którejkolwiek z rat;

II. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda L. S. (1):

a. 80 000 zł tytułem stosownego odszkodowania ze względu na fakt znacznego pogorszenia się jego sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty,

b. 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty;

III. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki A. S. (1):

a. 80 000 zł tytułem stosownego odszkodowania ze względu na fakt znacznego pogorszenia się jej sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty,

b. 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.01.2010 r. do dnia zapłaty;

IV. ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość za szkody związane ze stanem zdrowotnym L. S. (1), A. S. (1) i D. S.;

V. zasądzenie zwrotu kosztów pogrzebu zmarłego tragicznie A. S. (3) jego ojcu L. S. (1) jako temu, który faktycznie poniósł te koszty;

VI. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrot kosztów postępowania w tym zwrot kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 14 400 zł.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że toczy się postępowanie karne w przedmiocie spowodowania przez pozwanego K. T. śmierci A. S. (3).

Powodowie jako najbliżsi członkowie rodziny dochodzą roszczeń majątkowych

pozostających w związku z czynem oskarżonego, w przedmiocie którego toczy się postępowanie karne, a który to czyn uzasadnia konieczność wytoczenia powództwa cywilnego przez pokrzywdzonych.

Powodowie podnieśli, że art. 446 § 3 kc stanowi o możliwości przyznania przez sąd stosownego odszkodowania najbliższym członkom rodziny zmarłego, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Odszkodowanie należne jest najbliższym członkom rodziny zmarłego. Tragicznie zmarłym jest A. S. (3), którego zgon spowodowany był działaniem K. T.. D. S. jest synem zmarłego. Sytuacja życiowa małoletniego D. S. po śmierci ojca uległa zmianie na niekorzyść. Sytuacja ta uległa znacznemu pogorszeniu. Majątkowo małoletni D. S. znalazł się w trudnej sytuacji. Odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosi oskarżony K. T.. Koszty utrzymania małoletniego D. S. stale rosną ze względu na wiek, w jakim się znajduje. Jednocześnie stracił ojca, który choć rozwiedziony z matką, stanowił dla niego stałe wsparcie finansowe. Do potrzeb małoletniego doliczyć trzeba bieżące koszty utrzymania gospodarstwa domowego. Opiekunką małoletniego i jego przedstawicielem ustawowym jest matka A. S. (2).

Wobec powyższego żądanie odszkodowania w żądanej wysokości uzasadnione jest pogorszeniem się sytuacji życiowej D. S.. Chłopiec ciągle oczekuje ojca, który już nie przyjdzie. Pogorszyły się także jego widoki na przyszłość. Małoletni jest w takim wieku, że nie sposób określić skutków na zdrowiu, jakie mogą mu dolegać w związku z faktem utraty ojca w tak dramatycznych warunkach. Wobec tego żądanie odszkodowania jest uzasadnione.

Żądanie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest uzasadnione brzmieniem art. 446 § 4 kc. Osoby najbliższe mogą żądać określonej sumy tytułem zadośćuczynienia. Kompensacie podlegają ból i cierpienie, poczucie osamotnienia – rozumiane jako krzywda, jaka występuje u uprawnionego do zadośćuczynienia od sprawcy czynu przestępnego. Krzywda jest niemajątkowym skutkiem naruszenia dóbr osobistych, a w wypadku małoletniego D. S. jest ona szczególnie widoczna. Pieniężna kompensata krzywdy jest w pełni zasadna w wysokości żądanej zgłoszonym powództwem. Krzywda bowiem, jaka spotkała małoletniego w wyniku spowodowania skutku śmiertelnego A. S. (3) przez K. T., jest nie do oszacowania – jest tak wielka. Zgłoszone żądanie jest rozsądnym wyważeniem krzywdy z możliwościami jej naprawienia przez pozwanego.

Art. 446 § 2 kc stanowi, że osoba względem, której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas trwania prawdopodobnego obowiązku alimentacyjnego. D. S. jest synem zmarłego dnia (...) r. A. S. (3). Nie ulega wątpliwości, że względem D. S. ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacji. Zobowiązany do naprawienia szkody wynikłej z czynu niedozwolonego – stanowiącego jednocześnie przestępstwo, jest K. T., który w sposób w pełni adekwatny przyczynił się do powstania skutku, jakim była śmierć A. S. (3). Roszczenie o prawo do renty mając jednocześnie charakter odszkodowawczy, ma kompensować uprawnionemu korzyści jakie ten poprzez śmierć poszkodowanego utracił. Zmarły dobrowolnie i stale dostarczał uprawnionemu do renty środki utrzymania. Potrzeby małoletniego ze względu na wiek w jakim się znajduje są ogromne. Wobec tego zasądzenie renty dla uprawnionego D. S. jest w pełni uzasadnione.

L. S. (1) jest ojcem tragicznie zmarłego A. S. (3). Po dniu, w którym pozwany spowodował śmierć A. S. (3) swoim działaniem, ojciec poszkodowanego L. S. (1) zmienił się nie do poznania. Jego sytuacja życiowa uległa znacznemu pogorszeniu. L. S. (1) stracił wsparcie syna, którego oczekiwał w późnym okresie swego życia. Zmiana sytuacji życiowej L. S. (1) widoczna jest chociażby na przykładzie działalności gospodarczej, której prowadzenie zmuszony był w efekcie śmierci swojego syna ograniczyć do tylko formalnego istnienia, a która stanowiła dla niego podstawowe źródło utrzymania. Zwolnił większość pracowników. Sam zaprzestał aktywności gospodarczej, która stanowiła podstawowe

źródło utrzymania jego rodziny. Dzisiaj firma praktycznie już nie działa. Jest co prawda wpisana do ewidencji, ale tylko i wyłącznie celem powolnego jej zamknięcia.

Rodzice tragicznie zmarłego ponoszą nadal istniejące w wysokości sprzed zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej koszty utrzymania gospodarstwa domowego. Ponoszą też nadal koszty zamykanej na skutek zdarzenia z dnia (...) r. działalności gospodarczej.

Zmarły na skutek działania oskarżonego nie pomoże im już w utrzymaniu gospodarstwa domowego. Pogorszyło się też zdrowie obojga rodziców zmarłego. Ukazuje to częstotliwość wizyt lekarza specjalisty chorób wewnętrznych i medycyny rodzinnej.

Wobec powyższego uzasadnienia odszkodowanie żądane powództwem jest w pełni uzasadnione.

Zadośćuczynienie należy się uprawnionemu ze względu na ból, cierpienie i osamotnienie spowodowane śmiercią A. S. (3). Krzywda, jaka spotkała L. S. (1), jest ogromna. Zmieniło się całe jego życie - prywatne i zawodowe. Od marca 2010 r. L. S. (1) korzysta z pomocy psychologa. Trudności jakie spotkały go w związku ze śmiercią syna są trudne do przewyciężenia. Następstw, zarówno psychicznych jak i fizycznych powstałych na skutek zdarzenia z dnia (...) r. jest wiele. Psychiczne dolegliwości L. S. (1) przechodzą niejednokrotnie w dolegliwości o charakterze fizycznym. Lekarz orzecznik ZUS w informacji o przebytej rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS wskazuje jako rozpoznanie u L. S. (1) „reakcję na ciężki stres” a także „zaburzenia adaptacyjne typu depresyjno-lękowego”. Kompensata żądana powództwem ma na celu pomoc w przewyciężeniu problemów, które ujawniły się po zdarzeniu a mających związek z tymże zdarzeniem.

A. S. (1) jest matką tragicznie zmarłego A. S. (3). W efekcie śmierci jej syna na skutek działania oskarżonego jej sytuacja życiowa uległa znacznemu pogorszeniu. Powódka prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) wyrób i sprzedaż konfekcji. Oprócz wsparcia swojego jedyne go syna A., pokrzywdzona A. S. (1) utraciła chęć do życia. Jej sytuacja życiowa, w tym majątkowa, zmieniła się nie do poznania. Jej działalność gospodarcza znajduje się w fazie zakończenia, o czym świadczy m.in. zwalnianie kolejnych pracowników ze względów ekonomicznych. Podstawowe źródło utrzymania rodziny S. w efekcie ich problemów po spowodowaniu przez K. T. śmierci ich syna wygasa. Ich sytuacja życiowa uległa więc zmianie na niekorzyść i to w stopniu znacznym.

Zadośćuczynienie pieniężne jest konieczne. Matka tragicznie zmarłego A. S. (3) doznała niewyobrażalnej krzywdy. Ból i cierpienie nie tylko psychiczne ale i fizyczne jest nie do wyceny. Kwota żądana powództwem stanowi tylko częściową rekompensatę w formie majątkowej bólu, krzywdy i cierpienia, jakie powstały na skutek tragicznej śmierci syna A. S. (1).

Powodowie podnieśli, że mają interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności za szkody mogące powstać w przyszłości a będące w związku z czynem oskarżonego. Inne szkody na osobie mogą ujawnić się w przyszłości, co dotyczy zarówno małoletniego D. S., jak i pokrzywdzonych L. S. (1) oraz A. S. (1).

Art. 446 § 1 kc stanowi, że jeżeli wskutek uszkodzenia ciała nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty pogrzebu, temu, kto je poniósł. K. T. swoim działaniem uszkodził ciało A. S., czym doprowadził do skutku śmiertelnego. Jest on zobowiązany więc do naprawienia szkody w myśl powyższych przepisów. Koszty pogrzebu tragicznie zmarłego A. S. (3) poniósł jego ojciec L. S. (1), jemu więc należy się zwrot kosztów pogrzebu jako temu, który faktycznie je poniósł. Kwota, która stanowiła koszty

pogrzebu A. S. (3), to 4 587, 50 zł. Koszty te zapłacił L. S. (1).

W piśmie z dnia 19.06.2012 r. (k. 67-69) pozwany K. T. wniósł o oddalenie powództwa w zakresie żadanego odszkodowania oraz do uznania sądu pozostawił roszczenie w zakresie zadośćuczynienia.

Pozwany podniósł, iż brak jest związku przyczynowego, o jakim stanowi art. 446 § 3 kc. Pogorszenie sytuacji życiowej musi pozostawać w adekwatnym związku przyczynowym ze śmiercią osoby najbliższej i z niej wynikać. Nie chodzi o

dyskomfort psychiczny czy cierpienia psychiczne, moralne wywołane śmiercią, bo na pokrycie takich szkód pozostaje roszczenie o zadośćuczynienie. Tymczasem roszczenie z art. 446 § 3 kc ma charakter ściśle odszkodowawczy i winno być dowiedzione przez inicjatora procesu. Tymczasem analiza dowodów, m.in. zeznań powoda złożonych w postępowaniu przygotowawczym, wskazuje, że sytuacja majątkowa zmarłego była zła, że to on korzystał z pomocy i utrzymania rodziny, a nie odwrotnie.

Co do roszczeń o zadośćuczynienie pozwany oświadczył, że ma świadomość zaistniałej sytuacji i nie usiłuje jej negować. Dlatego też wysokość takich roszczeń pozostawia do uznania sądu. Zwrócił uwagę, że roszczenie z tytułu zadośćuczynienia również musi pozostawać w związku przyczynowym z powstałą krzywdą i nie może być nadmiernie wygórowane. Konieczne staje się wykazanie przez powodów zakresu i rozmiaru.

W piśmie z dnia 11.07.2012 r. (k. 74-75) powodowie podtrzymali w całości żądanie pozwu.

W piśmie z dnia 10.07.2012 r. (k. 78-79) pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Podniósł, iż roszczenie z art. 446 § 3 kc nie zostało dowiedzione, w szczególności pozew nie wskazuje, czy wskutek śmierci A. S. (3) nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów. Odszkodowanie dochodzone na podstawie art. 446 § 3 kc stanowi kompensatę jedynie szkody majątkowej. Inicjatorzy procesu winni tę szkodę udowodnić. Odszkodowanie to nie jest pełnym odszkodowaniem w rozumieniu art. 361 kc, lecz świadczeniem stosunkowym. Świadczenie to nie obejmuje utraty wszystkich możliwych w przyszłości korzyści przysługujących od osoby, która utraciła życie. Celem odszkodowania uregulowanego w art. 446 § 3 kc jest jedynie przystosowanie się uprawnionego do zmienionej sytuacji życiowej. Prawidłowa wykładnia określenia „stosowne odszkodowanie” powinna uwzględniać nie tylko okoliczności konkretnej sprawy, ale także wartość ekonomiczną odszkodowania, czy średni poziom życia społeczeństwa. Z pewnością zaś kwota oczekiwana przez powodów (120 000 zł dla małoletniego D. S. i po 80 000 zł dla pozostałych powodów) jest w pewnością od tego poziomu oderwana.

Pozwany podniósł, że powodowie nie wykazali, iż szkoda w postaci pogorszenia sytuacji

życiowej i to znacznego pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze śmiercią syna i ojca powodów, w szczególności że wyłącznie na skutek śmierci syna A. S. (1) zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.

Pozwany wniósł o oddalenie roszczeń wynikających z ustalenia odpowiedzialności na przyszłość, albowiem żadne przesłanki i okoliczności nie dowodzą zasadności takiego roszczenia, w szczególności, jakiego rodzaju szkoda miałaby w przyszłości wystąpić u

powodów i czy u wszystkich czy tylko u niektórych z nich.

Odnosząc się do roszczenia o zwrot kosztów pogrzebu, pozwany wskazał, że należy zweryfikować, czy powód nie otrzymał zasiłku pogrzebowego, który już – choćby częściowo – zrekompensował powstałe koszty.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Dnia (...) r. pozwany K. T. zadał A. S. (3) cios nożem w prawą stronę pleców, w wyniku czego A. S. (3) zmarł.

/ dowód: wyrok SO z dnia 20.06.2011 r., III K 84/11 – k. 307-322; odpis aktu zgonu nr (...) –

k. 247 /

W chwili śmierci A. S. (3), urodzony dnia (...), syn L. i A., był rozwiedziony. Pozostawił syna D. S., urodzonego dnia (...)

/ dowód: odpis aktu zgonu nr (...) – k. 247; odpis aktu urodzenia nr (...) – k. 249 /

A. S. (3) rozwiódł się z A. S. (2) ok. 3 miesięcy przed śmiercią i związał się z inną osobą. Nadal zamieszkiwał z byłą żoną i synem D..

/ dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda D. A.

S. – e-protokół z dnia 27.05.2013 r. 00.01.10-00.14.41; zeznania powoda

L. S. (1)

– e-protokół z dnia 27.05.2013 r. 00.14.42-00.34.14 /

A. S. (3) od 2001-2002 r. prowadził działalność gospodarczą – usługi przewozu osób (taxi).

W latach 2008-2009 współpracował z Miejskim Przedsiębiorstwem (...) we W. prowadzonym przez W. F., na rzecz którego uiszczal opłaty

abonamentowe oraz opłaty za zrealizowane zlecenia.

A. S. (3) osiągał miesięczny dochód brutto ok. 6 000 zł.

A. S. (3) w latach 2008-2009 opłacał podatek dochodowy w formie karty podatkowej. Podatek ten wyniósł: za 2008 r. – 720 zł, za 2009 r. – 464 zł.

/ dowód: pismo (...) z dnia 20.08.2012 r. – k. 95; pismo (...) z dnia 19.09.2012 r. – k. 99; pismo

(...) z dnia 09.08.2013 r. – k. 380; zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniego

powoda D. S. A. S. (2); zeznania powoda L.

S. /

Po śmierci ojca D. S. zmienił się emocjonalnie. Wcześniej był wesołym chłopcem. A. S. (3) zabierał syna na basen i inne zajęcia sportowe. D. uczył się na piłkę nożną, karate.

Po śmierci ojca D. S. zamknął się w sobie, widać było, że przeżywa tę sytuację. Kiedy dziadkowie zabrali go na cmentarz, płakał.

Boi się, że zostanie sam, że może zostać skrzywdzony.

D. S. był bardzo dobrym uczniem, ale pojawiły się u niego trudności z integracją oraz z zaangażowaniem. Ogranicza się do tego, co musi, nie wykazuje dalszej inicjatywy. Został skierowany w szkole na zajęcia wyrównawcze.

Podczas treningu piłki nożnej D. stał z boku, nie podchodził wraz z innymi chłopcami, kiedy trener rozdawał koszulki, piłki, itp. Podczas wyjazdu wakacyjnego z dziadkami nad morze trzeba było go namawiać do zabawy z innymi dziećmi.

L. S. (1) wozi wnuka na zajęcia korekcyjne z powodu wady kręgosłupa.

A. S. (2) z przyczyn finansowych i czasowych musiała zrezygnować z dodatkowych zajęć sportowych syna.

A. S. (2) zawarła nowy związek małżeński, mieszkają wspólnie z jej nowym mężem i dzieckiem z drugiego małżeństwa.

D. S. czasami nocuje u jednych lub drugich dziadków.

D. S. w 01.2011 r. był na obozie szkolnym, którego koszt wyniósł 104, 50 zł. W 02.2011 r. pobierał lekcje języka angielskiego, których koszt wyniósł 140 zł.

/ dowód: faktura VAT nr (...) z dnia 01.03.2011 r. – k. 250; pokwitowanie nr (...) – k. 252;

zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda D. S.

A. S. (2); zeznania powoda L. S. (1); zeznania powódki A.

S. – e-protokół z dnia 27.05.2013 r. 00.34.15-00.43.36 /

A. S. (2) otrzymuje wynagrodzenie za pracę w kwocie 3 000 zł, wysokość wynagrodzenia nie uległa zmianie w porównaniu do stanu sprzed śmierci A. S. (3).

D. S. otrzymuje rentę rodzinną po ojcu w najniższej wysokości 760 zł.

/ dowód: zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda D. A.

S. /

Po otrzymaniu wiadomości o śmierci syna A. S. (1) doznała ostrego zespołu

wieńcowego troponinodatniego. W dniu 04.01.2010 r. trafiła na Oddział (...)(...)Szpitala (...)(...)we W.. Następnie podjęła leczenie w Poradni Kardiologicznej.

U powódki rozwinęło się nadciśnienie tętnicze. Schorzenia te uszkodziły układ krążenia powodując uszczerbek na zdrowiu wynoszący 10 % - poz. 63a tabeli stanowiącej załącznik do rozporządzenia (...) z dnia 18.12.2002 r. Rokowania na przyszłość są niepewne.

/ dowód: karta informacyjna z dnia 07.01.2010 r. – k. 342; historia choroby powódki – k. 358-359,

362-373; zeznania powódki A. S. (1); opinia biegłej z zakresu kardiologii D.

M.-G. – k. 468-469, 498, 530-531 /

Po śmierci syna powód L. S. (1) załamał się psychicznie. Nie mógł poradzić sobie ze stratą, miał problemy ze snem, apetytem, był przygnębiony, odczuwał rozgoryczenie, żal, złość, poczucie krzywdy, gniewu. Podjął systematyczne leczenie w poradni psychiatrycznej. Dwa razy w miesiącu chodzi na wizyty u psychiatry i psychologa. Cały czas zażywa leki uspokajające.

W okresie od 07.10.2010 r. do 30.10.2010 r. powód przebywał w ośrodku w Ś. z powodu zaburzeń adaptacyjnych typu depresyjno-lękowego, reakcji na ciężki stres.

Później był jeszcze na podobnym turnusie w U..

Powód cierpi na zaburzenia adaptacyjne, których objawy w dalszym ciągu się utrzymują. Objawy te obejmują: obniżoną odporność na stres, wzmożoną pobudliwość układu nerwowego oraz zaburzenia sfery emocjonalnej. Powód odczuwa załamanie i przygnębienie.

Przedłużona reakcja adaptacyjna wywołuje u powoda uszczerbek zdrowia psychicznego wynoszący 5 % - poz. 10a tabeli stanowiącej załącznik do rozporządzenia (...) z dnia 18.12.2002 r.

/ dowód: historia choroby powoda – k. 181-202; informacja z dnia 30.10.2010 r. – k. 265-266;

zaświadczenie z dnia 12.04.2013 r. – k. 344; zaświadczenie z dnia 09.04.2013 r. – k.

345; zaświadczenie z dnia 08.04.2013 r. – k. 346; zeznania powoda L.

S.; opinia biegłych z zakresu psychiatrii A. G. i z zakresu

psychologii D. W. – k. 405-406, 459, e-protokół z dnia 09.10.2015 r.

00.00.56-00.11.12 /

Z powodu stanu zdrowia psychicznego L. S. (1) pobierał świadczenie rehabilitacyjne, później rentę w wysokości ok. 1 000 zł.

/ dowód: orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 23.06.2010 r., 23.11.2010 r. – k. 257-260;

decyzje ZUS z dnia 29.11.2010 r. i 02.07.2010 r. – k. 261-264; zeznania powoda L.

S. /

U powódki A. S. (1) utrzymują się zaburzenia lękowo-depresyjne nieskutkujące uszczerbkiem na zdrowiu, które nie pozostają w związku ze śmiercią syna, gdyż ich podłożem jest stały stres związany z dolegliwościami somatycznymi.

/ dowód: opinia biegłych z zakresu psychiatrii A. G. i z zakresu psychologii D.

W. – k. 407-408 /

A. S. (1) i L. S. (1) prowadzili działalność gospodarczą w postaci zakładu krawieckiego, która stanowiła ich zasadnicze źródło utrzymania. Powódka zarządzała zakładem na miejscu, powód zajmował się transportem zaopatrzeniem. Dochód powodów z tej działalności wynosił ok. 4 000 zł miesięcznie.

Po śmierci syna A. powodowie z uwagi na stan zdrowia nie byli w stanie dłużej prowadzić tej działalności gospodarczej. Nie byli też w stanie ponosić kosztów, np. składek ZUS.

Dnia 28.01.2010 r. A. S. (1) zwolniła pracowników A. M. (zatrudnioną od 1997 r.), R. G. (zatrudnioną od 1996 r.), D. G. (1) (zatrudnioną od 1998 r.) z powodu likwidacji stanowisk pracy.

Pozostały niesprzedane zapasy towarów oraz część sprzętu stanowiącego wyposażenie zakładu.

/ dowód: wypowiedzenia umów o pracę z dnia 28.01.2010 r. – k. 268-270; zeznania powoda

L. S. (1); zeznania powódki A. S. (1) /

Za rok 2008 A. S. (1) osiągnęła dochód z emerytury/renty w kwocie 11 292, 78 zł oraz dochód z działalności gospodarczej w kwocie 44 295, 24 zł, natomiast L. S. (1) osiągnął dochód z innych źródeł w kwocie 692, 20 zł.

Za rok 2009 A. S. (1) osiągnęła dochód z emerytury/renty w kwocie 11 947, 03 zł oraz dochód z działalności gospodarczej w kwocie 31 441, 57 zł, natomiast L.

S. osiągnął dochód z innych źródeł w kwocie 377, 80 zł.

Za rok 2010 A. S. (1) osiągnęła dochód z emerytury/renty w kwocie 12 527, 04 zł oraz stratę z działalności gospodarczej w kwocie 20 475, 34 zł, natomiast L. S. (1) osiągnął dochód z innych źródeł w kwocie 16 738, 16 zł.

/ dowód: zeznanie PIT-36 za 2010 – k. 100-103; zeznanie PIT-36 za 2009 – k. 104-107 zeznanie

PIT-36 za 2008 – k. 108-111 /

Obecnie powódka A. S. (1) otrzymuje emeryturę w wysokości ok. 1 000 zł miesięcznie, nie osiąga innych dochodów.

/ dowód: zeznania powódki A. S. (1) /

A. S. (3) nie wspierał rodziców finansowo, ale pomagał im w razie potrzeby w prowadzeniu zakładu. Powodowie czasami przekazywali mu środki finansowe, chociaż nie zwracał się o taką pomoc.

A. i L. S. (2) nie mają innych dzieci. Mogli liczyć na syna A..

/ dowód: zeznania powoda L. S. (1); zeznania powódki A. S. (1) /

L. S. (1) poniósł koszt pogrzebu syna A. wynoszący 4 587, 50 zł.

/ dowód: faktura VAT nr (...)/Z z dnia 06.01.2010 r. – k. 245 /

Powodowie otrzymali zasiłek pogrzebowy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości ok. 5 000 zł.

/ dowód: zeznania powoda L. S. (1) /

Pismem z dnia 04.10.2010 r. pełnomocnik powodów skierował do pozwanego K. T. wezwanie do zapłaty 300 000 zł, w tym:

- odszkodowania dla najbliższych członków rodziny 100 000 zł,

- zadośćuczynienia za doznaną krzywdę 200 000 zł,

a także do zapłaty renty na rzecz małoletniego D. S. w kwocie 1 500 zł miesięcznie.

/ dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 04.10.2010 r. – k. 281 /

Odpis pozwu adhezyjnego z załącznikami został doręczony pozwanemu K. T. podczas rozprawy przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w sprawie III K 84/11 dnia 20.04.2011 r.

/ dowód: protokół rozprawy z dnia 20.04.2011 r. – k. 558-560; akta sprawy III K 84/11 /

Wyrokiem z dnia 20.06.2011 r., III K 84/11, Sąd Okręgowy we Wrocławiu uznał oskarżonego K. T. za winnego tego, że w dniu (...) r. we W., przewidując możliwość pozbawienia życia A. S. (3) i godząc się na to, zadał mu cios nożem w prawą stronę pleców, czym spowodował u niego ranę kłutą prawej połowy klatki piersiowej z przekłuciem żebra, tętnicy żebrowej i płuca z następowanym masywnym krwotokiem do jamy opłucnowej, krwawieniem do dróg oddechowych i zachłyśnięciem krwią, a w konsekwencji zgonem pokrzywdzonego, tj. przestępstwa z art. 148 § 1 kk i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności, zaliczył na poczet orzeczonej kary okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania, na podstawie art. 415 kpk w zw. z art. 446 § 3 i 4 kc zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych L. S. (1), A. S. (1) oraz D. S. 120 000 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 04.01.2010 r., na podstawie art. 415 kpk w zw. z art. 446 § 2 kc zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego D. S. 800 zł renty płatnej miesięcznie z góry do 10 dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu zwłoki z zapłatą którejkolwiek z rat, pozostawił powództwo cywilne bez rozpoznania w pozostałej części, orzekł o dowodach rzeczowych, zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych 10 800 zł kosztów zastępstwa procesowego, zwolnił oskarżonego od obowiązku uiszczenia wpisu stosunkowego od zasądzonego odszkodowania i zadośćuczynienia, zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych.

Wyrokiem z dnia 06.10.2011 r., II AKa 304/11, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu na skutek apelacji powodów cywilnych i oskarżycieli posiłkowych oraz oskarżonego uchylił wyrok Sądu Okręgowego w zakresie rozstrzygnięć związanych z powództwem adhezyjnym i przekazał sprawę w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu w postępowaniu cywilnym, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy w pozostałym zakresie, zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze, zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych po 600 zł kosztów postępowania odwoławczego.

/ dowód: wyrok SA z dnia 06.10.2011 r. – k. 11-12, 307-322; wyrok SO z dnia 20.06.2011 r. – k.

13-14; akta sprawy III K 84/11 /

Sąd zważył, co następuje.

Roszczenia powodów zasługiwał na częściowe uwzględnienie.

Powodowie D. S., A. S. (1) i L. S. (1) wystąpili z roszczeniami:

- D. S. – o odszkodowanie, zadośćuczynienie, rentę i ustalenie odpowiedzialności na przyszłość,
- A. S. (1) – o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
- L. S. (1) – o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Dokonując ustaleń stanu faktycznego w sprawie sąd wziął pod uwagę dokumenty zawarte w aktach III K 84/11, dokumenty przedłożone przez powodów, zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda D. S. A. S. (2), zeznania powodów L. S. (1) i A. S. (1), a także sporządzone w sprawie opinie biegłych. Tak zgromadzony materiał dowodowy dał podstawę do ustalenia, jakie skutki osobiste i majątkowe wywarła śmierć A. S. (3), jaka jest sytuacja życiowa powodów, w jaki sposób się zmieniła, czym wyraża się ich krzywda, a w przypadku L. i A. S. (1), jak śmierć syna wpłynęła na ich stan zdrowia.

Nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się zeznania świadków P. T. i M. T., a także zeznania pozwanego, albowiem dotyczyły one przede wszystkim sytuacji materialnej pozwanego, która przy ocenie odpowiedzialności odszkodowawczej wynikającej z popełnienia przestępstwa nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie znajduje bowiem zastosowania w ogóle art. 440 kc.

Sąd oddalił zawarty w piśmie z dnia 18.04.2014 r. wniosek powodów o przeprowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii uznając przeprowadzony dowód z opinii biegłych A. G. i D. W. za wystarczający dla oceny skutków śmierci syna w sferze zdrowia psychicznego powodów A. i L. S. (1).

Sąd pominął także dowód z uzupełniającej opinii ustnej biegłej D. G. (2) uznając, że sporządzona przez nią opinia zasadnicza wraz z dwiema pisemnymi opiniami uzupełniającymi jest w pełni wystarczająca dla oceny stanu zdrowia powódki A. S. (1).

Podstawą faktyczną całości roszczeń zgłoszonych przez wszystkich troje powodów była śmierć A. S. (3)– ojca D. S., syna A. i L. S. (1) w dniu (...) r. Śmierć ta nastąpiła w wyniku przestępstwa zabójstwa z art. 148 § 1 kk, którego dopuścił się pozwany K. T.. Pozwany został za ten czyn skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 20.06.2011 r., III K 84/11. Wobec faktu prawomocnego skazania pozwanego na mocy art. 11 kpc ustalone zostało sprawstwo i wina po jego stronie, które skutkują odpowiedzialnością z tytułu czynu niedozwolonego przewidzianą w art. 415 kc, zgodnie z którym kto z winy swoje wyrządził drugiemu szkodę, zobowiązany jest do jej naprawienia. Przestępstwo karne, czyli czyn społecznie szkodliwy, o znamionach ustawowych, zabroniony przez ustawę, zagrożony karą i zawiniony, stanowi zawsze delikt prawa cywilnego w rozumieniu art. 415 kc skutkujący odpowiedzialnością odszkodowawczą.

Odpowiedzialność ta obejmuje różnego rodzaju świadczenia mające służyć naprawieniu szkody majątkowej oraz szkody niemajątkowej, przede wszystkim na osobie, ale także na mieniu. Zgodnie z art. 446 kc:

- § 1 - jeżeli skutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł,
- § 2 – osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego,

- § 3 – sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej,

- § 4 – sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie – małoletni syn zmarłego A. S. (3) oraz jego rodzice – są osobami najbliższymi dla zmarłego, zaś małoletni powód D. S. – osobą, wobec której zmarły A. S. (3) obowiązany był do alimentacji (art. 133 § 1 kro). Mogą zatem dochodzić roszczeń przewidzianych w art. 446 § 2-4 kc. Powód L. S. (1) zażądał ponadto zwrotu kosztów pogrzebu, czyli odszkodowania z art. 446 § 1 kc.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego sąd uznał za usprawiedliwione w całości zgłoszone przez powodów żądania zadośćuczynienia, za częściowo usprawiedliwione żądania odszkodowania i renty, za nieusprawiedliwione zaś żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Małoletni powód D. S. zażądał 70 000 zł zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zaś powodowie A. S. (1) i L. S. (1) po 50 000 zł.

Zadośćuczynienie stanowi formę rekompensaty z tytułu szkody niemajątkowej. Podstawę żądania zadośćuczynienia stanowi doznana krzywda w postaci ujemnych przeżyć związanych z cierpieniami psychicznymi lub fizycznymi pokrzywdzonego. Zadośćuczynienie przede wszystkim ma na celu złagodzenie skutków deliktu zarówno już doznanych, jak i tych, które wystąpią w przyszłości. Ma ono więc charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą krzywdę doznaną przez poszkodowanego. Krzywdy tej nie da się w pełni przeliczyć tak, jak szkody majątkowej. Nie ma ona żadnego wzorca, nie podlega żadnej standaryzacji i każdorazowo jest oceniana w okolicznościach konkretnego przypadku. Ustalenie sumy zadośćuczynienia na poziomie odpowiednim uwzględniać winno wszystkie istotne okoliczności i wszystkie następstwa zdarzenia, które tę krzywdę wywołało. Podstawowe znaczenie ma stopień natężenia krzywdy, a więc cierpienie fizycznych i ujemnych doznań psychicznych, ich rodzaj, charakter i długotrwałość.

Celem zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 kc jest złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym jego sytuacji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.05.2012 r., IV CSK 416/11). Wysokość zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 kc winna być odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru doznanej krzywdy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 06.06.2011 r., III CSK 279/10, i z dnia 10.05.2012 r., IV CSK 416/11). Musi ona uwzględniać charakter krzywdy, jej przejawy, intensywność, długotrwałość i znaczenie dla funkcjonowania osoby pokrzywdzonej.

Nie ulega wątpliwości, że wyższy jest rozmiar krzywdy doznanej przez małoletniego powoda D. S.. W chwili śmierci ojca liczył on lat 9, a zatem nawiązał już w pełni świadomą więź emocjonalną z ojcem. Jak wynika z zeznań jego matki A. S. (2), a także obojga powodów – dziadków małoletniego, przeżywa on śmierć ojca i fakt ten wpłynął na jego zachowanie. Małoletni jest wycofany, nie sprawiają mu radości typowe dla chłopców w jego wieku aktywności, jak gry, zawody sportowe, itp. Powodowie zeznali, że staje on z boku, nie nawiązuje kontaktów z rówieśnikami, także ma problemy w szkole. Zaobserwowali u niego smutek, żal, obawy o bezpieczeństwo, o matkę.

Strata jednego z rodziców przez dziecko w wieku szkolnym jest dla niego stratą dotkliwą, bolesną, stanowiącą poważne zaburzenie dotychczas stabilnej sytuacji życiowej. Jakkolwiek związek małżeński A. S. (3) i A. S. (2) rozpadł się, ale nic nie wskazuje, aby miało to wpływ na funkcjonowanie małoletniego. Do śmierci ojca zamieszkiwał wspólnie z obojgiem rodziców, miał kontakt z ojcem, który zabierał go na zajęcia sportowe, itp. Po śmierci ojca częściowo zajmował się tym dziadek L. S. (1), ale dodatkowa aktywność małoletniego D. została ograniczona z przyczyn organizacyjnych i finansowych. Zatem w życiu małoletniego zaszły istotne zmiany wynikłe ze śmierci ojca, które wpłynęły na jego stan emocjonalny, psychiczny, relacje z otoczeniem, rówieśnikami, itp.

Z tych przyczyn przyznanie małoletniemu powodowi D. S. zadośćuczynienia w zgłoszonej wysokości 70 000 zł, nieodbiegającej od sum przyznawanych w przypadku śmierci rodziców np. w wypadkach komunikacyjnych, jest w pełni usprawiedliwione. Wskazana suma spełnia kryterium odpowiedniego zadośćuczynienia w rozumieniu art. 446 § 4 kc.

Również powodowie A. S. (1) i L. S. (1) doznali krzywdy, która winna zostać zrekompensowana stosownym zadośćuczynieniem. Powodowie utracili jedyne go syna A., z którym mieli w pełni prawidłowe relacje osobiste i uczuciowe, a wskutek tej straty ich życie codzienne również uległo poważnym zmianom. Przede wszystkim fakt śmierci syna, nagłej, w tragicznych okolicznościach, wywarł znaczący, ujemny wpływ na zdrowie powodów. A. S. (1) po powzięciu wiadomości o śmierci syna wskutek zabójstwa doznała ataku serca skutkującego koniecznością hospitalizacji, a następnie leczenia ambulatoryjnego, przyjmowania leków. Powódka nie chorowała wcześniej na choroby związane z układem krążenia. Jak wynika z opinii biegłej z zakresu kardiologii D. G. (2), którą sąd uznał za w pełni rzetelną i wiarygodną, stan zdrowia powódki pozostaje w związku ze stratą syna i nie ulegnie już poprawie – rokowania na przyszłość są raczej niepomyślne. Powódka musiała również zmienić swoje codzienne funkcjonowanie, zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej. Również L. S. (1) został dotknięty śmiercią syna w znaczący, negatywny sposób. Doznał zaburzeń stanu psychicznego, które nie ustają pomimo upływu kilku lat. Powód pozostaje pod opieką psychiatry, przyjmuje leki, uczestniczył w turnusach rehabilitacyjnych, utracił radość życia, a także zdolność do pracy. Nagła strata syna, który liczył lat 34, był w pełni sprawny, zdrowy, stanowiła dla obojga powodów przeżycie o charakterze traumatycznym, wywołujące trwale skutki, poważne, dolegliwe, oznaczające doznanie krzywdy w znacznym rozmiarze. Z tych przyczyn również żądane przez nich sumy zadośćuczynień w wysokości po 50 000 zł należy uznać za adekwatne do okoliczności i spełniającej kryterium odpowiedniości w rozumieniu art. 446 § 4 kc.

Za jedynie częściowo usprawiedliwione należało uznać zgłoszone przez powodów żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc.

Nagła śmierć A. S. (3) stanowiła źródło strat materialnych dotyczących jego małoletniego syna. D. S. wzrastał dotychczas w pełnej rodzinie, jego potrzeby materialne związane z utrzymaniem, dostarczaniem środków wyżywienia, zapewnianiem dodatkowych zajęć typowych dla chłopców w jego wiek, w szczególności zajęć sportowych, wyjazdów wakacyjnych, itp. były zaspokajane w typowy sposób przez oboje rodziców. Orzeczenie ich rozvodu samo w sobie nie stwarza zagrożenia dla sytuacji małoletniego. Nawet, gdyby D. S. pozostał z jednym z rodziców, najpewniej z matką, mógłby nadal liczyć na wsparcie i pomoc ojca, na jego obecność i udział w wychowaniu i załatwianiu jego spraw. Dotyczy to także partycypacji w kosztach utrzymania, wydatkach związanych z dodatkowymi zajęciami, itp. Sytuacja materialna małoletniego powoda uległa zmianie i to zmianie odpowiadającej znaczącemu pogorszeniu. Uzasadnia to przyznanie odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc. Sąd uznał jednakże, iż zgłoszone roszczenie w wysokości 120 000 zł należało uznać za znacznie wygórowane. Ustalenie sumy takiego odszkodowania winno uwzględniać z jednej strony faktyczną sytuację materialną poszkodowanego i osoby zmarłej, z drugiej zaś przeciętne warunki bytowe społeczeństwa. Rodzinę S. należy uznać za rodzinę przeciętnie sytuowaną, o przeciętnym poziomie dochodów, typowych dla rodzin, w których jedno z małżonków prowadzi standardową działalność gospodarczą, drugie zaś jest zatrudnione jako pracownik. A. S. (2) podała, że jej wynagrodzenie nie ulega zmianie i wynosi ok. 3 000 zł brutto, zaś dochód zmarłego A. S. (3) wynosił ok. 6 000 zł brutto. Mając na uwadze, iż z osiągniętych przychodów zmarły musiał ponieść koszty działalności obejmujące składki ZUS, wydatki na utrzymanie samochodu jako podstawowego narzędzia pracy, dochód rodziny S. wynosiłby ok. 5 000 zł (2 000 zł A. S. (2) i 3 000 zł A. S. (3)) na 3 osoby.

Małoletni powód D. S. liczył w chwili śmierci ojca 8 lat i 7 miesięcy. Przyjmując, że przeszedłby pełen cykl edukacji, łącznie ze studiami wyższymi, pozostawałby na utrzymaniu rodziców, zamieszkiwał z nimi do osiągnięcia wieku 24 lat (co nastąpiłoby dnia 08.06.2025 r.). Z uwagi na datę urodzenia, ukończyłby studia mniej więcej w tym czasie i najpewniej rozpocząłby jakąś postać aktywności zawodowej w okresie kilku następnych miesięcy (ok. 3, być może maksymalnie 6). Zatem okres, przez jaki małoletni obecnie powód mógłby liczyć na pomoc ze strony ojca, wynosi ok. 188-191 m-cy (15 lat + 5 m-cy do ukończenia 24 roku życia oraz dalsze 3-6 m-cy).

Sąd uznał, że stosownym odszkodowaniem w takich okolicznościach byłaby kwota 60 000 zł, co odpowiadałoby ok. 300 zł miesięcznie. W przypadku odszkodowania z art. 446 § 3 kc nie chodzi bowiem o całość standardowych kosztów utrzymania małoletniego pokrzywdzonego, których pokryciu służą świadczenia o charakterze rentowym, ale wydatkom na ściśle osobiste potrzeby pokrzywdzonego, tj. wydatki, które samodzielnie pokrywa ze środków oddanych mu do dyspozycji.

Małoletni powód D. S. zażądał bowiem także przyznania mu miesięcznej renty w wysokości 1 500 zł. Sąd uznał, że kwota tego świadczenia winna wynosić 1 000 zł. Małoletni ma prawo do równej stopy życiowej z obojgiem rodziców. Skoro dochód rodziny wynosił ok. 5 000 zł na trzy osoby, czyli ok. 1 666, 66 zł na osobę, to przy uwzględnieniu renty wypłacanej małoletniemu powodowi przez ZUS w kwocie ok. 760 zł, brakująca kwota wynosi ok. 900-1000 zł. Renta ma służyć wyrównaniu faktycznej, realnej straty spowodowanej utratą osoby żywiciela. Stąd też sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda miesięczną rentę w kwocie 1 000 zł, poczynając od maja 2011 r. Żądanie renty jest roszczeniem okresowym dochodzonym na przyszłość – art. 191 kpc, wobec czego może zostać zgłoszone za okres następujący po złożeniu pozwu, poczynając od pierwszego miesiąca po tej dacie. Pozew zostało wniesiony do sądu dnia 10.04.2011 r., doręczony pozwanemu dnia 20.04.2011 r., zatem pierwszym miesiącem, w którym powinna nastąpić zapłata renty, był maj 2011 r. Chcąc uzyskać świadczenie za okres wcześniejszy, powód powinien był wystąpić z żądaniem zapłaty sumy skapitalizowanej, a nie świadczenia określonego jako powtarzające się.

Jeżeli chodzi natomiast o żądania odszkodowania zgłoszone przez A. S. (1) i L. S. (1) w wysokości po 80 000 zł, sąd uznał te żądania za wygórowane i nieadekwatne do okoliczności sprawy. Powodowie niewątpliwie doznali szkody majątkowej wymagającej naprawienia. Wskutek śmierci syna zmieniła się struktura ich dochodów. Powodowie zaprzestali prowadzenia działalności gospodarczej, a osiągnęty dochód spadł co najmniej o połowę – z poziomu ok. 4 000 zł do ok. 2 000 zł. Zaprzestanie działalności gospodarczej pozostawało w związku przyczynowym ze śmiercią syna powodów, gdyż zdarzenie to w sposób znaczący wpłynęło na stan zdrowia powodów, ich aktywność życiową, a przez to możliwości zarobkowe. Powódka doznała poważnego zaburzenia czynności układu krążenia, powód natomiast poważnych zaburzeń w sferze psychicznej. Powodowie utracili wcześniejszą sprawność, w chwili śmierci syna byli osobami w dość zaawansowanym wieku (A. S. (1) liczyła lat 64, L. S. (1) 59). Wskazany związek należy uznać za adekwatny w rozumieniu art. 361 kc, gdyż zarówno zaburzenia psychiczne (zespół pourazowy, zaburzenia adaptacyjne, stany lękowe, depresyjne, itp.), jak i ostre zaburzenia kardiologiczne mieszczą się w rozstroju zdrowia, jaki może zostać wywołany powzięciem wiadomości o nagłej, tragicznej śmierci osoby najbliższej. Tym samym sytuacja materialna powodów uległa znaczącemu pogorszeniu w związku ze śmiercią syna. Jednakże powodowie nie byli osobami uzależnionymi od pomocy syna i nic nie wskazuje, aby taka pomoc była im niezbędna w niedalekiej przyszłości. Z pewnością mogliby liczyć na jego wsparcie i pomoc, także finansową, skoro mieli tylko jednego syna, jednakże pomoc ta nie byłaby jedynym źródłem ich utrzymania. Można też założyć, iż powodowie i tak w miarę nieodległym czasie ograniczyliby albo zaprzestali aktywności gospodarczej z uwagi na wiek. W okresie ok. 5-7 lat ich dochody najprawdopodobniej spadłyby z przyczyn naturalnych. Można wreszcie dodać, że sami powodowie zeznali, iż nie korzystali z pomocy finansowej syna, radzili sobie, przeciwnie, nawet przekazywali synowi pewne środki na jego potrzeby. Stąd też sąd uznał za stosowny, maksymalny wymiar odszkodowania przypadającego powodom A. S. (1) i L. S. (1) na mocy art. 446 § 3 kc wobec znaczącego pogorszenia sytuacji życiowej sumę po 30 000 zł dla każdego z powodów.

Trzeba zwrócić uwagę, że od chwili wprowadzenia do kodeksu cywilnego normy art. 446 § 4 kc przewidującej zadośćuczynienie za krzywdę doznaną wskutek śmierci osoby najbliższej, to właśnie świadczenie służy naprawieniu szkody związanej z samym pogorszeniem stanu zdrowia. Odszkodowanie z art. 446 § 3 kc winno natomiast pokrywać realną stratę materialną. Dodatkowo trzeba wskazać, iż naprawienie szkody wynikłej ze śmierci osoby najbliższej to przede wszystkim naprawienie szkody o charakterze niemajątkowym (krzywdy). Swoiste pierwszeństwo posiada w takiej sytuacji żądanie zadośćuczynienia i to właśnie to świadczenie powinno być wyższe. Powodowie zażądali tymczasem dość umiarkowanego zadośćuczynienia na poziomie 50 000 zł i nadmiernie wygórowanego odszkodowania na poziomie 80 000 zł, nieadekwatnie do okoliczności sprawy i ogólnej oceny potrzeby naprawienia szkody.

Reasumując sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda D. S. 130 000 zł (70 000 zł zadośćuczynienia i 60 000 zł odszkodowania) oraz 1 000 zł miesięcznej renty, na rzecz powódki A. S. (1) 80 000 zł (50 000 zł zadośćuczynienia oraz 30 000 zł odszkodowania), na rzecz powoda L. S. (1) 80 000 zł (50 000 zł zadośćuczynienia oraz 30 000 zł odszkodowania).

Odsetki od zasądzonych na rzecz powodów należności podlegały zasądzeniu od dnia 06.05.2011 r. Zobowiązanie do naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony z góry i nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego jego oznaczenie uzależnione jest od wezwania do zapłaty przez wierzyciela na podstawie art. 455 kc. Całkowicie chybione było żądanie zasądzenia odsetek od dnia 04.01.2010 r., tj. od dnia następnego po dacie zdarzenia. Powodowie dołączyli do pozwu wezwania do zapłaty datowane na 04.10.2010 r., nie wykazali jednakże, aby zostało ono pozwanemu skutecznie doręczone. Wobec tego za skuteczne wezwanie do zapłaty należy uznać dopiero doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, co nastąpiło na rozprawie dnia 20.04.2011 r.

Spełnienie świadczenia niezwłocznie po wezwaniu w rozumieniu art. 455 kc oznacza w z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Tym samym roszczenia powodów stały się wymagalne, a pozwany popadł w opóźnienie, po 14 dniach od doręczenia odpisu pozwu, czyli od dnia 06.05.2011 r.

Dalej idące roszczenia powodów podlegały oddaleniu jako nieusprawiedliwione wynikami przeprowadzonego postępowania dowodowego.

W szczególności nie zasługiwało na uwzględnienie zgłoszone przez powoda L. S. (1) żądanie zwrotu kosztów pogrzebu w kwocie 4 587, 50 zł. Powód wykazał pokrycie takiego kosztu, przedkładając fakturę zakładu pogrzebowego, zeznał jednakże, iż otrzymał zasiłek pogrzebowy w wysokości ok. 5 000 zł. Tym samym koszt pogrzebu został pokryty w ramach ubezpieczenia społecznego, co nie uzasadnia roszczenia o odszkodowanie. Jak słusznie zarzucił pozwany w odpowiedzi na pozew, przy ocenie potrzeby rekompensaty kosztów pogrzebu należy uwzględniać otrzymanie zasiłku pogrzebowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10.10.2010 r., III CZP 60/08, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 09.12.1978 r., II CZP 55/78, OSNCP 1979/4/62, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.10.1973 r., II CZ 549/73).

Sąd uznał za nieznajdujące usprawiedliwienia żądanie ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość. Oczywiście nie można wykluczyć powstania u powodów dalszych szkód pozostających w związku ze śmiercią A. S. (3). Ponieważ jednak zdarzeniem wywołującym szkodę była zbrodnia zabójstwa, zgodnie z art. 4421 § 2 kc roszczenia powodów podlegają dwudziestoletniemu okresowi przedawnienia liczonemu od dnia popełnienia przestępstwa (co nastąpi z dniem 04.01.2030 r.), zaś zgodnie z art. 4421 § 4 kc przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania pełnoletności, czyli w przypadku powoda D. S. nie wcześniej niż z dniem 06.06.2021 r. Wobec powyższego zbędne jest ustalenie odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące wystąpić u powodów w przyszłości, gdyż nic nie wskazuje, aby mogła wystąpić przeszkoda w dochodzeniu tych roszczeń po ich powstaniu bez ryzyka możliwości uchylenia się pozwanego od ich zaspokojenia z powołaniem się na przedawnienie.

Wobec częściowego uwzględnienia żądań powodów o kosztach procesu należało orzec zgodnie z wyrażoną w art. 100 kpc zasadą ich stosunkowego rozdzielenia.

Wartość przedmiotu sporu w odniesieniu do roszczeń małoletniego powoda D. S. wynosiła 208 000 zł, w tym 70 000 zł zadośćuczynienia, 120 000 zł odszkodowania, 18 000 zł renty (12 x 1 500 zł). Sąd uwzględnił powództwo co do kwoty 130 000 zł + 12 000 zł (12 x 1 000 zł) = 142 000 zł, tj. w 68, 27 %.

Koszty poniesione przez tego powoda to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 7 200 zł, z czego 68, 27 % wynosi 4 915, 44 zł. Koszty pozwanego to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 7 200 zł oraz 1/3

opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 5, 67 zł, tj. łącznie 7 205, 67 zł, z czego 31, 73 % wynosi 2 286, 36 zł. Różnica między wskazanymi kwotami przypadająca powodowi D. S. wynosi 2 629, 08 zł.

Wartość przedmiotu sporu w odniesieniu do roszczeń powódki A. S. (1) wynosiła 130 000 zł, w tym 50 000 zł zadośćuczynienia i 80 000 zł odszkodowania. Sąd uwzględnił powództwo co do kwoty 80 000 zł, tj. w 61, 54 %.

Koszty poniesione przez powódkę to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 3 600 zł, z czego 61, 54 % wynosi 2 215, 44 zł. Koszty pozwanego to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 3 600 zł oraz 1/3 opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 5, 66 zł, tj. łącznie 3 605, 66 zł, z czego 39, 46 % wynosi 1 422, 79 zł. Różnica między wskazanymi kwotami przypadająca powódce A. S. (1) wynosi 792, 65 zł.

Wartość przedmiotu sporu w odniesieniu do roszczeń powoda L. S. (1) wynosiła 134 587, 50 zł, w tym 50 000 zł zadośćuczynienia i 84 587, 50 zł odszkodowania.

Sąd uwzględnił powództwo co do kwoty 80 000 zł, tj. w 59, 44 %.

Koszty poniesione przez tego powoda to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 3 600 zł, z czego 59, 44 % wynosi 2 139, 84 zł. Koszty pozwanego to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 3 600 zł oraz 1/3 opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 5, 66 zł, tj. łącznie 3 605, 66 zł, z czego 40, 56 % wynosi 1 462, 46 zł. Różnica między wskazanymi kwotami przypadająca powodowi L. S. (1) wynosi 677, 38 zł.

Według tych samych reguł na podstawie art. 113 uksc należało orzec o rozłożeniu między stronami nieopłaconych kosztów sądowych.

W przypadku powoda D. S. koszty sądowe objęły opłatę od pozwu wynoszącą 5 % z 208 000 zł, tj. 10 400 zł, z czego na pozwanego przypada 68, 27 %, tj. 7 100, 08 zł.

Ponieważ małoletni powód nie osiąga dochodów oprócz renty, sąd odstąpił od obciążenia go pozostałą częścią kosztów sądowych go dotyczących.

W przypadku powódki A. S. (1) koszty sądowe objęły: opłatę od pozwu (5 % x 130 000 zł) – 6 500 zł, koszty dokumentacji medycznej dotyczącej powódki – 23, 80 zł (k. 376), wynagrodzenia biegłych – 2 x 319, 70 zł (k. 413) + 495, 44 zł (k. 471) + 135, 12 zł (k. 516) + 180, 16 zł (k. 534), tj. łącznie 7 973, 92 zł, z czego na pozwanego przypada 61, 54 %, tj. 4 907, 15 zł. Pozostała część, tj. 3 066, 77 zł, obciąża powódkę i podlega ściągnięciu z roszczenia zasądzonego na jej rzecz.

W przypadku powoda L. S. (1) koszty sądowe objęły: opłatę od pozwu (5 % x 134 587, 50 zł) – 6 730 zł, koszty dokumentacji medycznej dotyczącej powoda – 16, 56 zł (k. 222), wynagrodzenia biegłych – 2 x 319, 70 zł (k. 413), tj. łącznie 7 385, 96 zł, z czego na pozwanego przypada 59, 44 %, tj. 4 390, 21 zł. Pozostała część, tj. 2 995, 75 zł, obciąża powoda i podlega ściągnięciu z roszczenia zasądzonego na jej rzecz.

Sąd uznał, iż powodowie muszą pokryć część nieopłaconych kosztów sądowych, a to wobec zgłoszenia zbyt daleko idących, znacznie zawyżonych, a przez to zdecydowanie nieuzasadnionych, roszczeń o odszkodowanie.

Nieopłacone koszty sądowe obciążające pozwanego wynoszą łącznie 15 235, 48 zł.

Mając powyższe okoliczności na uwadze sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.